

Lembar Kerja Peserta Didik

LKPD

BAHASA JAWA

**KANGGE KELAS XI
SEMESTER I**

Antologi Taman
Cerkak

CAPAIAN PEMBELAJARAN

Pada akhir fase F, peserta didik mampu mengolah, menginterpretasi, menganalisis, dan mengidentifikasi informasi berupa gagasan, pikiran, perasaan, pandangan, arahan, atau pesan yang akurat dari membaca teks sastra citta cekak dengan memperhatikan kaidah bahasa Jawa.

ELEMEN : Membaca

- Peserta didik dapat menjelaskan pengertian unsur intrinsik cerita cekak.
- Peserta didik dapat menganalisis unsur intrinsik cerita cekak.

TUJUAN PEMBELAJARAN

Setelah mengikuti pembelajaran dengan mengembangkan kemampuan bernalar kritis, gotong royong, dan percaya diri melalui model pembelajaran Problem Based Learning (PBL) dan metode Student Teams Achievement Division (STAD), ceramah, diskusi, dan penugasan dengan menerapkan TPACK melalui media Flip Book, Live Worksheet, dan Quizziz, peserta didik dapat:

- Menjelaskan pengertian unsur intrinsic cerita cekak dengan tepat.
- Menganalisis unsur intrinsik cerita cekak dengan tepat.

FASE 1. ORIENTASI MASALAH

PERTANYAAN PEMANTIK

- Punapa para siswa sampun nate maos cerita cekak ?
- Menapa irah-irahan cerita cekak ingkang sampun nate dipunwaos siswa menika ?
- Cerita cekak kanthi tema menapa ingkang sampun nate dipunwaos dening para siswa ?
- Miturut para siswa, unsur cerita cekak menika kadadosan saking unsur menapa kemawon ?

PRE - TEST

Kangge mangertosi *kemampuan awal* para siswa saderengipun pasinaon, sumangga saged dipunwangsul pitakenan wonten link menika.
<https://quizizz.com/join?gc=83034082>

FASE 2. ORGANISASI PESERTA DIDIK

MATERI FAKTUAL

Tuladha Cerita Cekak ing Kalawarti Djaka Lodhang

26

Selasa, 25 Januari 2022
Jawa Barat, 25 Januari 2022

Cerita Cekak

Nini Klenyem :

Aku KUDU LUWUH NGATI-ATI

S...tress...ayake, ngono yen lembur nganti, aku ya guman karo kenehane bocah-bocah saiki, sing apa-apa kok njur ngambang...maling...nekat...mangka perkarane durung cetna. Wis ana telung dina, pasien anyar iki dadi jethaharna, ing bangsal Kenanga, paparku dhines.

"Nyambak nekat badhe ngaku suster, ngobrol teng mangi ngeng njur sempetan kadih bae," ngono kandharane ibune sing nurugosi nalika aku ngepasi ngganti perbanne dwehwe.

"Lajeng perkawinan purapa, Bu?" aku nangih.

"Boten ngertos, Sus. Sanjange remange awak kudu niku bubar regejane kadih pacare, sing pacare niku njur kesah manuk teng Jakarta. Empun seminggu niku boten mibet kuliyah."

Misangka perawat, aku ayem

barang dhokter ngendhi ya siki mung pepes karo baluk bundhan ning jero ora apa-apa. Aku yakin suk yen gip-e wis dibukal dwehwe mesthi enggal mari. Nalika durung semonggo seng rumah sakli, dwehwe angel mangan, kepeksane kudu dadekang kanti faten. Stres sajak abot. Wong angger tura mesthi ngidhar.

"Ningun...Ningun" ngono teras...bokenawa kudi undang-undange pacare. Barung wis genep sepuluh dina, dwehwe wis sadhar tenan. Ning kakuw, dwehwe akenan, gedem mangon ning kudu njakul dufang. Somono nga wektune adus ya kudu aku kang ngidhar, nganti bali bi ditoni kanka-kanka perawat sing malih banjur macakake aku karo dwehwe, kandharane:

"E...c...Dina, Tamtomu pasienmu sing akenan kae wis

semester akhir lho...mangka kuliyah ing buhuk, suk lek luhus dadi penjacara, akeh lho dwehwe."

"Ah, ya embuh," sangsulaku karo nglungsi. Ning ya gene atiku mangkel-mangkel seneng yen dipacok-pacokake karo Tamtomu. Geneya atiku seneng yen digarapi? Apa aku ya seneng karo dwehwe?

"Mang tahun baru, pacar baru ni, je" ngono panyengese kanka-kane yen aku lagi pas rampung ngidhar. Tono. Apa bocah iki mujudake hadhian kanggo ing taun anyar sasi ngarep kuu? Sasawene iki aku rak durung nate pacaran, embuhlah, aku ora ngerti. Sing cetna yen aku durung ndulang apa nyibini dwehwe dina kuu, ranane kaya ana sing kurang. Aku rumangsa seneng yen cecedhakane karo dwehwe. Jare kanka-kane yen aku durung ketok, Tono tamah nakalake:

"Mana Mbak Dina?"

Satki Tono wis ajar mikul. Tamah aku sing dijajah dhuwunging yen dwehwe ajar mikul neng sajaban bangsal. Aku ya setya ngacani, yen ngepasi dhines, kudi rak ya mujudake tugas ing rumah sakli. Babar pisan aku ora wani takon apa-apa, kejaba mang ndedonga joning ati, supaya dwehwe enggal pinaringan mari, lan banjur bali bali kuliyah maneh.

Liyane kabeh tak pasrahake marang Gusti Kang Paring Urip.

Nalika tekan platform ing sangsore wi alamanadha kang ngrembuwung, Tono ngajak lunggahan ing kursi taman, tak turuti. Karo mangun lungguh dwehwe kandhar:

"Dih, Dina, matumawa ya, dene abisan wis kersa ngumali aku kanti gental, nganti aku bali wis ajar mikul."

Aku mangguli nggedheake atine:

"Wis ta Mas Tono, sabar. Sedheka maneh panjenengan rak bisa bali kuliyah. Mula suk ra sah seneng ngidhar, luwih-luwih yen pengidhar lagi mangel utawa nistare lagi peteng, mudhak gampang nemo kadhalan."

"Jenah pacarku kudi nggedheake sok Dih, mang

26

Selasa, 25 Januari 2022
Jawa Barat, 25 Januari 2022

Cerita Cekak

Ragasi dibukak. Lisa ngjedhake koper ing bagasi, dene Sinta wis ngarep ing bali segar. Tawer-dawer berhadapan ninggalake platform tumuju stasiun. Sore iki kabinane terang. Lemah lan dahan angul sing dibawak leles meniti tereng babar udan.

Lumrahé wong kengalan niti segar, silih lan kerti idhenti-diti priksa dereng petugas stasiun. Caton pemumpang sing wis segar ing barisan titi priksa ora akeh. Sinta sing wis tekan stasiun banjur tumuju barisan kudi, dene Lisa bangsane mudi.

Sepur Sawunggadhi wis mupan ing peron 3. Kabeh ana 8 gerbong, kudu kicimoti. Sinta edheke ing gerbong 2 banjur tumuju kursi nomer 12D. Sajake panceri wektune ora mepet anggonne Sinta

yen wis arep mangkat. Lisa mangga nang kamar ya? Lisa menyat saha dhuwur. Sike jumaruguh metu karene Sinta tumuju kamar dwehwe. Kamar Sinta lan Lisa jejuran. Lawang kamar amung kacek api setengah meter, ing lawang kamar Lisa tulis Lisa Correl. Ora mang tulisan, ing ngisor tulisan itu uga ana pepasan tempelan foto lan gambar kembang. Kena manis iki lagi nganti remaja. Ing jero kamar uga kacek tempelan foto lan gambar kembang.

Sinta lan Lisa satemene dwehwe kawenengan kang padha. Katorone seneng marang telanduran kembang. Plataran omah diandhar kembang-kembang kang manawa-warna ugal. Popak banget bepara kaya bakal kembang. Sinta lan Lisa telaten ngumali lan njopakake telanduran kudi.

"Sa, arep mangkat?" Sinta nggeret koper lan nyamping tas cilik koro kawat ngarep kamar Lisa.

"Ya, Mbak. Ayo daku ngidhar mangang stasiun." Lisa sing lagi ngumugake tembang kanti nyumet kupinge nganggo piranti sing jenenge headset menyat saha panyaman banjur nganggo sweater rajat. Lisa lila-lila.

Monor rodha pajut wis comawis ing plataran. Sinta lan Lisa gage mbukak lawang kemandharan.

tekan stasiun. Feling ora lali ana sepuh meit Sinta mangga jahad sepuh mangkat. Ora gantulan senew sepuh rumambit mekati rei wesi kang gipir amarga sadon dina kagila rodha sepuh. Alon-alon sepuh ninggalake stasiun Kutoarjo.

Schawangan sore iki wis rada katon peteng jalaran wis nganti wektu Magrib. Sinta mang Lisa nyawang kelap-kelip lampu ing omah-omah utawa sala kemandharan kang lumaku ing dahan godhe. Yen miklu ing pagelaran utawa panyaman, lila teteng katon peteng, kepara ora cetna.

"Permis...!" ana pawonangan nganggo setelan kandi dhines lungguh ing lungga kembang rejeki Sinta. Ngajene nganggo topi lan masker, nyamping tas ireng cilik. Dene tas sing rada gedhe wis dijethahake ing bagasi.

Sinta nita awak, mriped se-thitik mepet kaca jendhela. Tangane ngopoti tas cilik banjur njupuk ponsel. Satemene ora ana sing arep dibukake. Sinta mang quick warta ing internet banjur maca warta katebut, embuh lu warta selebriti, utawa kesehatan, utawa fashion. Dhine ngumug ngidharake layar ponsel. Piripate memenerang marang layar. Kadhang kadane unuk-unuk maca pawarta ing ponsel kudu.

Aku sing marani utawa sirama sing mbalik?" susteru saiki jero ponsel. Sinta ora mangguli. Telpon kangpung makpet. Sempaja dispet dening pi-yai ing telpon.

Sinta unjal ambegan dawu maneh. Donyane kaya-kaya rubuh lan ngedhuk anggan. Lungsur sepuh sing dawu kudi kaya nggeguyu marang dwehwe awch pampice. Suwara klakson sepuh sing njerit-njerit mikul wengi kaya jeric ati kang ngremitih. Sinta madet dadi reca. Rada sawetara, dwehwe amung mbegeg kane.

"Apa aku nganggo sirama?" Krisna nyedhak papan hanggube Sinta. Ora ana sangsulun saka wong wadon kudu. Satemene pening ngali panyegonan maneh, nangin Krisna wis lungguh ing jejere. Krisna mbacutake gunem sirambi ngalung soklat. Soklat iki mirunggan kanggo sirama. Aja ditak.

Rada sawetara Sinta nyawang bungkus soklat karemanane. Soklat kudi ngelengake marang telakon kangpung. Jalaran seneng nyem soklat, Krisna saben ngidhar dwehwe mesthi nggawa. Nganti ing sawijining dina, Krisna kudu kandhar anggon ngidhar Sinta. Kembang

"Saya membawa bekas coklat. Apakah mbak mau coklat?"

gagapan, banjur tumungul. "Sejatine, aku isin marang sampeyan, Mas Krisna," lirih suwarane Sinta. Panyawane adhi mendem lungguh wektu kang uga kangpung. Tamam an kang wuwah

marang wong-wong kang bakal nerake lila marang Jakarta.

"Aku mudhun kene. Tulang dipergagah. Aku tamah ngenteni kabeh" Krisna ngidhar banjur ngidhar saka papan hanggube Sinta.

FASE 2. ORGANISASI PESERTA DIDIK

MATERI KONSEPTUAL

Pangertosan Unsur Intrinsik Cerkak

Unsur intrinsik cerita cekak, inggih menika unsur ingkang wonten ing salebetipun cerita cekak.

Ingkang Kalebet Unsur Intrinsik Cerkak

1. Tema
2. *Latar* utawi *setting*
3. Alur (Plot)
4. Paraga
5. Wataking Paraga
6. *Sudut Pandang*
7. Piwulang luhur (*amanat*)

Materi ingkang langkung jangkep saged dipuntingali wonten ing *link bahan ajar* :
<https://heyzine.com/fli-p-book/73d06e8c9d.html>

FASE 3. PENYELIDIKAN INDIVIDU / KELOMPOK

GLADHEN KELOMPOK

PITEDAH GLADHEN

- Kadamela kelompok kanthi cacahipun 6 siswa ing saben kelompok.
- Lenggah kaliyan kanca satunggal kelompokipun lajeng nindakaken pirembagan.
- Kawaosna cerita cekak ingkang sampun kasamektakaken
- Kaanlisisna unsur intrinsik cerkak ingkang sampun katemtokaken wonten ing perangan pitakenan lan kaandharna pawadanipun.
- Satunggal kelompok anggenipun ngempalaken cekap satunggal kemawon ananging sedaya anggota kelompok kedah paring pamanggih.
- Anggenipun mangsuli sasaged-saged ngginakaken basa Jawi ragam krama.

FASE 3. MEMBIMBING PENYELIDIKAN KELOMPOK

GLADHEN

Kawaosen cerita cekak kanthi irah-irahan “*Kangen Pak Bon*” ing ngandhap menika lajeng kaanalisisna unsur intrinsik wonten ing cerita cekak menika saha pawadanipun!

Kangen Pak Bon

(Dening Sayekti Ardiyani)

Fikri bola-bali kerut irunge. Sanajan wis nganggo masker kanggo nutupi irunge, ambune kamar mandhi tembus tekan irung.

“Parah! Kamar mandhi iki ambune pesing banget! Mung rong dina Pak Bon ora mlebu, wis reged ngene. Hah, bocah-bocah ora tau nyiram sawise pipis pa?” sambate Fikri. “Iki nembe kamar mandhi siji, kamar mandhi liyane piye?”

Pak Bon, dadi tukang kebon lan tukang reresik ing sekolahe Fikri jenenge Pak Zaenuddin. Pak Bon wis rong dina ora nyambut gawe amarga lagi lara. Arep kepriye maneh yen Pak Bon ora langsung mlebu? pikir Fikri.

Kanthi upaya sing bisa ditindakake, Fikri pungkasane ambegan lega ing ngarep kamar mandhi. Rasane getun, kok wingi dheweke ora mlebu Pramuka tanpa izin. Sawise pelajaran, dheweke mulih. Fikri wis ora sabar ketemu Mbah Putri sing bakal teka lan nginep ing omahe wong tuwane. Ibu wis ngelingake Fikri supaya melu kegiatan Pramuka amarga Mbah Putri rawuh sore.

Sepur nembe tekan stasiun kira-kira tabuh 16.00 WIB. Fikri sing uwis kangen karo eyange, ngeyel yen dheweke bakal methuk Mbah Putri ing omah, mula dheweke kudu mulih luwih awal.

Lha, saiki Fikri getun amarga ibune bener. Fikri kudu ngenteni suwe nganti Mbah Putri rawuh. Amarga dheweke bolos Pramuka, dheweke dihukum ngresiki kamar mandhi mambu sing ditinggalake Pak Bon. Fikri lega amarga tugase wis rampung.

Dheweke lagi wae nyruput wedang putih saka botol sing digawa nalika ana pengumuman saka pengeras suara sekolah. Kabeh siswa didhawuhi guru gugur gunung ngresiki sekolah. Saben kelas mesthi resik amarga petugas piket sregep ngresiki. Nanging, platarane katon reged banget karo godhong sing sumebar. Mangsa iki kadhangkala nggawa angin kenceng satemah godhong-godhongan terus rontok. Apa maneh koridhor sing bledug kandel lan ruwang liyane sing ora didemek petugas piket. Tetanduran ing sakubenge pekarangan uga wis garing.

“Pancen susah yen Pak Bon lagi lara. Dadi kangen karo Pak Bon,” sambate Fikri. “Nembe lungguh ngaso, dikon resik-resik maneh,” raine mrengut.

“Ciyee...kangen...biasane ora tau nggatekake Pak Bon,” ujare Umar.

“Ewadene kanca-kanca ora kangen? Pak Bon lagi lara mung rong dina, sekolahe wis reget banget. Delengen kamar mandi, hiyy ambune ra karuan. Awake dhewe isih gumantung marang Pak Bon. Yen lara nganti pirang-pirang dina, kepiye dadine sekolahan?” pitakone Fikri.

“Iya, saiki awake dhewe rumangsa kelangan, biasane ora perduli. Pranyata Pak Bon nduweni peran gedhe ing sekolah iki,” ujare Yoga.

“Tugas Pak Bon ora beda karo guru. Tanpa wong-wong mau awake dhewe ora kuwat,” Umar kaget.

“Dhewe nembe ngrasa yen Pak Bon ora ana,” sambunge Fikri.

“Kepriye yen sore iki tilik Pak Bon,” saran Yoga.

“Bener kuwi, kas kelas bisa kanggo tuku oleh-oleh,” sambunge Rani, bendhahara kelas sing lagi ngrungokake ora adoh saka bocah-bocah mau.

“Sarujuk, budhal sekolah langsung mrana,” Umar sing dadi ketua kelas mutusake. Rampung rembugan, bocah-bocah banjur padha metu saka kelas kanggo gugur gunung.

“Lho kok Bapak boten rawuh, kula kangen Pak,” Umar miwiti nyapa Pak Bon sawise tekan omahe budhal sekolah.

“Bapak lara, vertigone kumat maneh. Ora bisa apa-apa. Piye sekolahe?” Pak Bon kaget karo tekane bocah-bocah.

“Wah semrawut, Pak. Menawi boten wonten Bapak, sekolahe reged, Pak,” sambate Fikri.

“Dingapura, insya Allah sesuk mlebu. Alhamdulillah wis mari,” kandhane Pak Bon.

“Nyuwun sewu Pak, kita asring kesupen lan boten perduli kalihan karesikan. Bapak boten rawuh, ketinggal benten sekolahan,” ujare Yoga.

“Dongakna supaya bapak ora lara maneh, bocah-bocah. Dadi bapak bisa ngurusi sekolah,” ujare Pak Bon.

“Nanging, aku uga njaluk tulung. Bocah-bocah uga duwe tanggung jawab kanggo njaga karesikan sekolah. Yen wis biasa ngopeni lan njaga lingkungan awake dhewe mesthi kepenak sinau.”

“Nggih Pak, janji badhe langkung nggatosaken karesikan,” kandhane bocah-bocah meh bebarengan.

“Hmm... maturnuwun wis teka, dadi tambah semangat bapak,” Pak Bon mesem seneng. Bocah-bocah uga seneng bisa tilik Pak Bon.*

(kamot ing Djaka Lodang No. 07 Taun 2022 kaca 28).

FASE 4. MENGEMBANGKAN & MENYAJIKAN HASIL KARYA

Kelompok :

Nama Anggota : 1.

2.

3.

4.

5.

6.

Identifikasi Unsur Intrinsik Cerita Cekak Paraga lan Wataking Paraga

a. watakipun

Pawadanipun :

b. watakipun

Pawadanipun :

c. watakipun

Pawadanipun :

d. watakipun

Pawadanipun :

e. watakipun

Pawadanipun :

f. watakipun

Pawadanipun :

FASE 4. MENGEMBANGKAN & MENYAJIKAN HASIL KARYA

g. watakipun

Pawadanipun :

h. watakipun

Pawadanipun :

i. watakipun

Pawadanipun :

j. watakipun

Pawadanipun :

FASE 4. MENGEMBANGKAN & MENYAJIKAN HASIL KARYA

**Sumangga sesulih saking kelompok
saged maosaken asiling pirembagan
kelompok wonten ing ngajeng kelas.**

FASE 5. ANALISIS & EVALUASI PROSES PEMECAHAN MASALAH

Kangge mangertosi seserepan para siswa sasampnipun nyinau bab unsur intrinsik cerita cekka wonten ing dinten menika, sumangga saged mangsuli pitakenan-pitakenan wonten ing *post-test* ingkang saged dipuntingali wonten ing *link* menika <https://quizizz.com/join?gc=81356757>

